

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

häälekandja

MAAOMAVALITSUS

1934.

XII aastakäik

Toimetaja: Ferdinand Vellner

Väljaandja

Eesti Maaomavalitsuste Liit

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HA'ALEKANDJA

Jaanuar 1934. a.

Nr. 1

KAHETEISTKÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
Pooles aastas „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tallinna osak. nr. 609, E. Rahvapangas nr. 991 ja Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulutused 50 senti dokumendi pealt.
1923 aastak. „ —.50		
1924—1931. a. à „ 2.50		

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Aastate vahetusel	Lhk.	3
Eesti Maaomavalitsuste liidu 1933. a. tegevuse ülevaade	„	4
Jooni omavalitsuse korraldusest Rootsis — A. Gustavson	„	9
Teedekorraldusest Rootsis	„	10
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest	„	12
Omavalitsustegelasi	„	14
Küsimusi ja vastuseid	„	15
Kuulutusi	„	2, 16

Kuulutatakse maksvusetaks:

Mihkel Peetri pg. Erik'i kaks hobusepassi:

- 1) väljaantud Misso vallavalitsusest 5. märtsil 1926. a. nr. 10 all, ja
- 2) väljaantud Rogosi vallavalitsusest 3. juulil 1924. a. nr. 46 all.

Perekonnaseisu Kantselei margid

25- ja 50-sendilised
on saada

Eesti Maomavalitsuste Liidu
büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

**Põhi- ja tagavarakapitalid üle
Kr. 520.000.—**

toimetab

tule,

elu,

rahe,

koduloomade,

murdvarguse- ja

klaasikindlustusi

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Riiutli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Tähelepanu!

Liidu laos on veel piiratud arvul saadaval

„Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta“

Koostanud E. Maddison ja J. Kaiv.

Liidu juhatuse otsusega on otsustatud, et likvideerida ladusolevat vähest tagavara lõpulikult ja et vastutulla raamatu tarvitajatele, müüa viimaseid eksemplare broshüüritult 6 krooni ja nahkkoites 8 krooni 50 senti eksemplar.

Raamat sisaldab üle 1000 lehekülje ja mahutab eneses kogu vene- kui ka omariikluse aegse normide kogu maakonna-, valla-, alevi- ja osaliselt ka linnaomavalitsuste kohta.

See raamat ei tohiks puududa üheski omavalitsuse- ega riigiasutuses ja on vajaliseks käsiraamatuks igale omavalitsustegelasele ja ka igale kodanikule.

Tellimised saata: Eesti maaomavalitsuste liit,
Tallin, S. Roosikrantsi 12.

Aastate vahetusel.

Astudes ühest ajavahemikust teise võime vaadata tagasi kadunud aasta töödele ja toimetustele ning hinnata selle tulemusi ja tehtud töö tagajärgi.

Möödunud aasta töö enesega kaasa vägagi suurt ja tähtsat meie riiklikus elus. Siin tuleb esmajoones märkida uue põhiseaduse vastuvõtmist rahvahääletusel. Põhiseaduse muudatus puudutas oluliselt ka maaomavalitsusi, eriti aga maakonnaomavalitsusi. Kui kõneldakse teise vabariigi sündimisest ja esimese kadumisest uue põhiseaduse maksmahakkamise puhul, siis ei saa mööduda maakonnaomavalitsustest, kes on toodud ohvriks uuele põhiseadusele ja teisele vabariigile. Nimelt uus põhiseadus ei tunne enam maakonnaomavalitsusi kui omavalitsuse asutusi. Nende asemele võivad tulevikus kerkida riigiasutuste allüksused kohapeal, eriasutused ühel või teisel kujul, valdade sihtühingud või midagi muud. Maakondade ajutine korraldamise seadus lahendab ainult üleminekuaja vahekordi, kuid lõpliku maakondliku korralduse ja valitsemise vormid jätab eriseadus määramata. Milline see eriseadus tuleb ei või keegi ette teada. Selle sisu ja ulatus oleneb tulevaste valitsejate tahtest ja tõekspidamistest.

Sellega kaovad 24. jaan. 1934. a. maakonnaomavalitsused ajalukku, langedes ohvriks poliitilisele demagoogiale ja rühmituste vahelisele võitlusele. Nad pole surnud mitte sellepärast, et nad ei olnud elujõulised, vaid vastuoksa, nende surm oli õnnetujuhtumine kolmandate kakeluse puhul.

Kuigi sellega meie omavalitsuste korralduses maal on paisatud segamini senine süsteem, on antud omavalitsuse põhimõttele ränk hoop, siiski tohiks loota, et maavalitsused lõpulikult veel surnud ei ole. On selge, et midagi peab neid asen-

dama, kuid milline see aseaine saab olema seda meie ei tea. Tahame aga loota, et uue eriseaduse väljatöötamisel arvestatakse ka maa huvidega ja võimaldatakse maa esindajatel ühel või teisel kujul osavõtta oma asjade korraldamisest.

Uue korralduse järele peab ilmtingimata ettevõtma ka põhjalik ümberkorraldus valdade korralduses neid elujõulisemaks ja tugevamaks tegemise suunas. Kuna maavalitsused kui senised suuremad omavalitsuse üksused, asudes keskvalitsuse ja vallavalitsuste vahel, suutsid kaitseda valdade ja maa huve keskvalitsuse ees, siis nüüd see kaitse on kadunud. On selge, et ainult organiseeritud ja elujõulised vallad suudavad luua vastujõu arenevale tsentralisatsioonile. Siin tuleks jälgida meie naabermaa Soome eeskuju, kus valdalaomavalitsused moodustavad iseenesest palju elujõulisema ja suuremate õigustega varustatud üksused, kui seda on nad meil. Pealegi seal vallaomavalitsused on ühinenud pea eranditult ühiseks valdade liiduks, millel on suured õigused ja suur mõju omavalitsuste elus ja arengus. Ka meil tuleb tahes või tahtmatult kui tahame takistada tsentralisatsiooni kõike haaravat lainet, ümberkujundada vallad elujõulisemaks, tugevamateks, varustades neid suuremate õigustega ja sissetulekuga. Kuid sellejuures tuleks kõikidel valdadel organiseerida ennast ühise keskuse juure, s. o. valdade liidu juure. Kuna senini suurem osa valdu on juba Maaomavalitsuste liidu liikmed, siis tuleks seda teha nüüd kõikidel. Ainult organiseeritud perena suudame väljaastuda oma ühiste huvide eest ja tagajärjekalt omi sihte saavutada.

Eelolev aasta kujuneb meie riigi ja rahva elus üheks huvitavamaks ja otsustavamaks aastaks. Ja kuna sel aastal peaks teostuma ka lõpulise maakondade

Head uut aastat

kaastöölisele ja lugejatele

soovib

„Maaomavalitsuse“ toimetus.

valitsemise ümberkorraldamine, siis peaks see ka omavalitsuste elus kujunema üheks tähtsamaks pöördepunktiiks. Maakondade ümberkorraldamisega tuleb esile ka valdade ümberkorraldamise küsimus. Kõik need ümberkorraldused toovad enesega kaasa põhjanevaid muudatusi senises omavalitsuste korralduses ning sellepärast peaks iga omavalitsus ja omavalitsustegelane olema huvitatud uutest antavatest seadustest ja ka nendest, kes neid seadusi saavad andma.

Tahaksime loota, et Eesti rahva valdav enamus eriti maal, kellel on öelda otustav sõna meie tulevaste riigijuhtide

valimises, saadab nii tähtsal ja vastutusrikkal momendil sinna oma paremad pojad, kellel on pühad maarahva huvid ja samuti ka demokraatia ja omavalitsuse põhimõtted. Sellepärast tuleb loota, et kuigi maaomavalitsuste korraldusse on löödud auk, see siiski võib täidetud veel saada uue korraldusega, mis ei ole küll enam omavalitsus, kuid omab selle voo- rused ja hüved. Olgu see milline tahes, kuid tema korraldus peaks tagama maa- huvide kaitse ja võimaldama maarahval ühel või teisel kujul osavõtta valitsemi- sest oma kohalikes asjades.

Eesti Maaomavalitsuste liidu 1933. a. tegevuse ülevaade.

I. Liidu koosseis.

Aruande aastal töötas liit endiselt vabariigi valitsuse poolt 17. detsembril 1930. a. kinnitatud põhikirja alusel, mille järele liidu liikmeteks võisid olla kõik maakonna- ja vallaomavalitsused. Aruande aastal kuulusid liitu kõik maavalitsused peale Saaremaa maavalitsuse. Valdadest kuulus liitu endiselt 247 valda. Kontakt ja koostöö oli aga sama hästi ka liidus mitteolevate valdadega, samuti ka Saaremaa maavalitsusega.

II. Liidu tegevuse suun.

Aruande aasta kestel on tulnud liidul tegutseda väga mitmekesistel aladel ja lahendada vägagi erinevaid küsimusi, mis ettenähtud liidu põhikirjas tema ülesannetena.

Esmajärjekorras tuleb äramärkida liidu tegevuse tähtsama punktina maaomavalitsuste reformiga ühenduses olevate küsimuste arutamist ja kaalumist. Aruande aasta jooksul on liidu poolt koostatud 3 seaduse eelnõu maavalitsuste ajutise reformi alal, millised olid mõeldud nii pieneva maavalitsuste ümberkorraldamise küsimuse ajutiseks lahenduseks, ning millised seaduse eelnõud esitati liidu poolt ka vabariigi valitsusele.

Tuleb äramärkida ka maaomavalitsustegelaste kokkukutsumist maaomavalitsustegelaste kongressiks, kus peamiselt arutusel olid maaomavalitsuste reformiga seoses olevaid küsimusi.

Samuti tuleb äramärkida liidu tege-

vuses maaomavalitsuste majandusliku seisukorra kindlustamist ja parandamist, kusjuures tuleb esmajoones kinninaelutada liidu samme omavalitsuste tulude valvel-olekus vastavate seaduste eelnõude arutamise puhul, kui ka keskasutustes sammude astumist omavalitsustele summade väljanõudmiseks.

III. Seisukohti seaduste ja määruste eelnõude kohta.

Aruandeaasta jooksul on liidu poolt seisukohti võetud ja vastavad ettepanekud tehtud terve rea seaduste ja määruste eelnõude kohta, millistest oleks tähtsamatena märkida järgmisi:

1. Liidu juhatuses võetud seisukoht maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu muutmisseaduse eelnõu kohta ning vastavalt esitatud märgukirjad riigikogu komisjonile, millises komisjonis ka liidu esitaja liidu seisukohti kaitsnud.

2. Avalikkude keskkoolide muutmise seaduse eelnõu kohta liidu juhatuses seisukoht võetud ja samuti ka küsimust arutatud liidu juhatuses ja maavalitsuste esindajate ühisel nõupidamisel.

3. Elatisvahendite ja piimaseaduse eelnõu kohta refereeritud liidu nõukogus ja saadetud vastavad ettepanekud ja seisukohad hariduse- ja sotsiaalministeeriumile.

4. Kohtu- ja siseministeeriumi poolt saadetud Laskeriistade ja laskemoona määruse kava kohta seisukoht võetud juhatuses ja sellest ministeeriumile teatatud.

5. Kohtu- ja siseministeeriumi poolt saadetud Maakonnaomavalitsuste kaotamise seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ja sellest ministeeriumile teatatud.

6. Kohtu- ja siseministeeriumi poolt saadetud Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ja vallavalitsuste korraldamise seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ja sellest ministeeriumile teatatud. Ühtlasi võetud osa ka nõupidamisest kohtu- ja siseministeeriumis eelnõu asjus.

7. Omavalitsusteenijate seaduse eelnõu liidu juhatuses kaalutud ja selle kohta seisukoht võetud.

8. Tööraamatute seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi liidu esindaja võtnud osa riigikogu komisjoni tööst seaduse eelnõu arutamisel.

9. Alkoholi müügiseaduse eelnõu kohta juhatuses seisukoht võetud ja sellest kohtu- ja siseministeeriumile teatatud.

10. Maamõõdu seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi liidu esindaja poolt osavõetud riigikogu vastava komisjoni tööst seaduse eelnõu arutamisel.

11. Perekonnaseisu seaduse muutmise eelnõu kohta seisukoht võetud, mis esitatud Narva linnavalitsuse poolt.

12. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt saadetud Meistrite ja õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse täiendamise kava kohta seisukoht võetud ja sellest ministeeriumile teatatud.

13. Tuletõrje seaduse muutmise eelnõu kohta seisukoht võetud ja sellest teatatud politseiavalitsusele.

14. Loomatervishoiu valitsuse poolt väljatöötatud Koerte maksustamise seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud.

15. Tuletõrjekapitali määruse kava kohta seisukoht võetud ja sellest politseiavalitsusele teatatud.

16. Tulekaitse eeskirjade kohta seisukoht võetud ja sellest politseiavalitsusele teatatud.

17. Määruse kava asjus Lennuasjanduse ja hädamaanduse kohtade korraldamise kohta seisukoht võetud ja sellest teedeministeeriumile teatatud.

18. Juhtnõõride kava Avalikkude tööde kohta liidu juhatuses kaalutud ning ühtlasi liidu esindaja osavõtnud vastavast nõupidamisest teedeministeeriumis.

19. Laskeriistade ja laskemoona kava kohta liidu juhatuses seisukoht võetud ja sellest politseiavalitsusele teatatud.

20. Jõuvankrite seaduse muutmise seaduse eelnõu juhatuses arutatud ning üht-

lasi liidu esindaja osavõtnud teedeministeeriumis vastavast komisjonist.

21. Tööpuuduse vastu kindlustamise seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud.

22. Postijaamade seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi osavõetud vastava riigikogu komisjoni tööst nimetatud seaduse eelnõu arutamisel.

23. Tuletõrje seaduse muutmise eelnõu kohta seisukoht võetud ja sellest politseiavalitsusele teatatud.

24. Tööraamatute seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi liidu esindaja osavõtnud vastava riigikogu komisjoni tööst vastava seaduse eelnõu arutamisel.

25. Isikutõestamise ja liikumise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi liidu esindaja osavõtnud riigikogu komisjoni tööst nimetatud seaduse eelnõu arutamisel. Samuti kogutud liidu poolt andmeid vallavalitsustelt küsimuse selgitamiseks.

26. Tööstusliku tööseaduse § 258 täiendamise seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi ka liidu esindaja osavõtnud riigikogu komisjoni tööst vastava seaduse eelnõu arutamisel.

27. Seisukoht võetud liidu juhatuses Konventsiooni eelnõu kohta laste vanuse kohta, mille järele neil on lubatud teha mittetööstuslikku tööd ning ühtlasi ka liidu esindaja osavõtnud riigikogu komisjoni tööst nimetatud seaduse eelnõu arutamisel.

28. Maamõõdu seaduse eelnõu kohta seisukoht võetud ning ühtlasi liidu esindaja osavõtnud tööst nimetatud seaduse eelnõu arutamisel.

IV. Liidu algatuse seaduste ja määruste muutmiseks.

1. Senno vallavalitsuse ettepaneku kohaselt arutatud Hoolekande seaduse muutmise küsimust, võttes vallavalitsuse kirja materjaliks liidu poolt väljatöötatud Hoolekande seaduse eelnõu juure, milline muutmise eelnõu esitatud hariduse- ja sotsiaalministeeriumile. Hoolekandeseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta refereeritud ka liidu nõukogu koosolekul.

2. Isikutõestamise ja liikumise seaduse muutmise küsimuses väljatöötatud vastav muutmise seaduse eelnõu ja see esitatud kohtu- ja siseministeeriumile. Ühtlasi küsimuse üle refereeritud ka liidu nõukogus.

3. Liidu poolt väljatöötatud Maavolikogude kodukorra, Maavolikogude valimiseaduse ja Omavalitsuse ajutise järevalve seaduse muutmise seaduse eelnõu ja need esitatud vabariigi valitsusele ja kohtu- ja siseministriumile.

4. Väinjärve vallavalitsuse ettepanekul saadetud märgukiri kohtu- ja siseministriumile Riigimaksude sissenõudmisel võetavate lisarahade seaduse kaotamise asjus. Sama küsimuse kohta käivad Rõuge ja Vana-Antsla vallavalitsuste kirjad arutatud liidu juhatuses ja saadetud materjaliks edasi kohtu- ja siseministriumile.

5. Liigvalla vallavalitsuse ettepanekul arutatud Jalgratta passide sisseseadmise küsimust ja pööratud märgukirjadega politseivalitsuse ja linnade liidu poole küsimuse igakülgseks selgitamiseks.

6. Pärsama vallavalitsuse ettepanekul arutatud perekonnakirjade korraldamise küsimust ja juhatuses selle kohta seisukoht võetud.

V. Omavalitsuse huvide kaitse keskvalitsuse ees.

1. Jõelehtme vallavalitsuse ettepanekul pööratud majanduseministriumile poole viinatšekkide asemaksu väljamaksmise asjus valdadele ning ühtlasi suuliselt toetatud majanduseministri ees vallavalitsuse palvet.

2. Riidaja vallavalitsuse ettepanekul pööratud põllutööministri poole omavalitsuste maaga varustamise asjus.

3. Kloostri vallavalitsuse ettepanekul saadetud märgukiri kohtu- ja siseministriumile, et tõstetaks vallavalitsuse tulude suurendamise mõttes omavalitsuste kantsleimaksu määra.

4. Jõgeva vallavalitsuse ettepanekul saadetud majanduseministriumile märgukiri kinnisvaramaksu tagasimaksmise asjus riigi poolt omavalitsustele, mis vastava seaduse muutmise peaks kuuluma omavalitsustele.

5. Väana vallavalitsuse ettepanekul pööratud kohtu- ja siseministriumile poole märgukirjaga, et võetakse kaalumisele küsimus, kuidas lahendada talupidajate maksuvõlgade sissenõudmist.

6. Petseri maavalitsuse ettepanekul saadetud märgukiri põllutööministrile loomaarstide ümberpaigutamise asjus.

7. Uulu ja Rõuge vallavalitsuste ettepanekul saadetud märgukiri kohtu- ja si-

seministriumile politseikomissaridele saadetavate maksunõudmiste nimekirjade asjus.

8. Vana-Roosa vallavalitsuse ettepanekul saadetud märgukiri hariduse- ja sotsiaalministriumile ehituselaenu protsentide kustutamise asjus.

9. Jõgeva vallavalitsuse ettepanekul pööratud riigikogu juhatus poole rahvahääletuse ja riigikogu valimiste materjalide tagasisaatmise korra asjus.

10. Patküla vallavalitsuse ettepanekul arutatud juhatuses omavalitsuste tulude laekumise küsimust ja saadetud vastavad märgukirjad majanduse- ja kohtu- ja siseministriumile.

11. Laura, Irboska ja Riidaja vallavalitsuste kirjade kohta seisukoht võetud juhatuses ja jäetud need materjaliks omavalitsuste reformi ja majanduslikkude küsimuste asjus.

12. Kudina vallavalitsuse ettepanekul pööratud Põllutööministri poole vallavalitsuse vabastamiseks Kudina härrastemaja ostusumma tasumisest.

VI. Omavalitsuste töö ühtlustamine ja korraldamine.

1. Teedeministriumile poolt esitatud ehituse järevalve teostamise kava kohta seisukoht võetud ja pööratud selles asjas põllutöökoja ja kõikide maavalitsuste poole vastavate seisukohtade saamiseks.

2. Saaremaa vallasekretäride ettepanekul pööratud kõikide maavalitsuste poole hobuste registreerimise ja lauajuhendi pidamise kaotamise asjus.

3. Linnade liidu ettepanekul peetud nõupidamine hoolekandeline abi korraldamise asjus, kus võetud vastu vastavad seisukohad hoolekandeline küsimuse korraldamise alal omavalitsuste vahel vabal kokkuleppel.

4. Loomaarstide vabapraksise töötakside kohta liidu juhatuses seisukoht võetud ja kogutud maavalitsustelt vastavaid andmeid ning võetud osa loomatervishoiu osakonnas peetud nõupidamistest nimetatud küsimuse arutamiseks.

5. Peipsiäärse vallavalitsuse ettepanekul selgitatud ja arutatud hobusepasside määrase täpset mõistet ning sisu.

6. Kohtu- ja siseministriumile esitatud märgukiri omavalitsuste volituste pikendamise asjus ning liidu esindajad käinud ministri juures suuliselt läbirääkimisi pidamas.

VII. Maaomavalitsuste reformi küsimus.

Aruandeaasta kestel on maaomavalitsuste reformi küsimus olnud päevakorra kogu aja. Kohtu- ja siseministeeriumi poolt töötati välja pikem seaduse eelnõu maavalitsuste kaotamiseks ja asendamiseks riigiasutustega. Selle eelnõu järele maavalitsuste peal lasuvad ülesanded pidid üle minema vastavatele riigiasutustele ja osalt ka vallaomavalitsustele. Suurem osa eelnõust sisaldas aga uue korra maksmapanemise määrusi, kaotades terve rea maksvaid seadusi ja muutes vastavate seaduste üksikuid osi. Nimetatud seaduse eelnõu aga ei jõudnud vabariigi valitsusse, vaid vabariigi valitsuses võeti vastu ainult selle seaduse esimene osa, mis käsitas ülemineku norme, mida täiendati ainult ühe paragrahviga, mille järele riigikogu oleks annud volituse vabariigi valitsusele teostada maaomavalitsuste reformiga ühenduses olevaid küsimusi. Ka viimane seaduse eelnõu ei jõudnud veel riigikogu pleenumini, ehkki ta oli antud juba riigikogu vastavasse komisjoni.

Liidu poolt töötati välja aruandeaasta kestel omavalitsuste reformi küsimuse alal kolm seaduse eelnõu, millised oleks lahendanud ajutiselt maavalitsuste ümberkorraldamise küsimuse. Need seaduse eelnõud esitati ka kohtu- ja siseministeeriumile ja vabariigi valitsusele, kuid tege-likku käiku nendele ei antud.

Maaomavalitsuste reformi alal põhjapanevaks pöördeks tuleb aga lugeda rahvahääletusel vastuvõetud Põhiseaduse muutmise seadust, mis puudutab ka omavalitsuste küsimust. On tõlgitsetud uut põhiseadust nii, et uue põhiseaduse järele ei saaks maavalitsused enam püsima jääda omavalitsustena, vaid need tuleks ümberkorraldada eriasutustena. Küsimuse lahendamine peab sündima eeloleva aasta jooksul, millal astub jõusse uus Põhiseadus ja millal ka omavalitsuste reform peaks läbiviidama.

VIII. Maaomavalitsuste gelaste kongress.

Põnevalt päevakorra oleva maaomavalitsuste reformi küsimuse selgitamiseks ja maahääle teadasaamiseks korraldati liidu poolt maaomavalitsustegelaste kongress. Kongressist võtsid osa 160 valla ja 54 maakonna esitajat. Kongress kujunes oma meeolult, saadikute arvu ja vastu-

võetud resolutsioonide kohaselt jõurikkaks maa meeololu väljendajaks. Kongressil arutati peamiselt maaomavalitsuste reformi küsimust, kuid ühtlasi ka omavalitsuste majanduslikku seisukorda ja sellega ühenduses olevaid küsimusi. Kongress asus seisukohale, et maavalitsuste ümberkorraldamine on hädavajaline, kuid seda tuleb teha nii, et selle all ei kannataks maarahva huvid ja omavalitsuse põhimõte.

Kongressil võeti vastu terve rida resolutsioone omavalitsuste ümberkorraldamise ja samuti ka omavalitsuste majandusliku seisukorra parandamise ja kindlustamise alal.

IX. Muu tegevus.

1. Põllutöökoja poolt esitatud piima propaganda toimkonna asutamise kohta juhatuses jaatav seisukoht võetud ja toimkonna asutamise koosolekust liidu esindaja osa võtnud.

2. Kohtu- ja siseministeeriumi ettepanekul arutatud tuletõrje ühingute lõbustumaksust vabastamise küsimust ja ettepanek saadetud maavalitsustele seisukoha võtmiseks.

3. Kohtu- ja siseministeeriumi ettepanekul saadetud E. Kust'i loomaaria lõbustumaksust vabastamise küsimust kõigile maavalitsustele seisukoha võtmiseks.

4. Juhatuses seisukoht võetud 1933. a. suvise raudtee sõiduplaani kohta, milliseid seisukohti liidu esindaja kaitsnud liiklemisekomitee koosolekul teedeministeeriumis.

5. Lääne maavalitsuse ettepanekul arutatud liidu liikmemaksu vähendamise küsimust.

6. Postivalitsuse kirja kohaselt seisukoht võetud postiasutuste uute nimede asjus ja sellest postivalitsusele teatatud.

7. Postivalitsuse poolt saadetud töökorralduse juhtnööride kohta seisukoht võetud ja need saadetud maavalitsustele seisukoha võtmiseks.

X. Liidu häälekandja.

Liidu häälekandja „Maaomavalitsus“ ilmus aruande aastal 11. aastakäiku 12 korda aastas.

Aasta jooksul ilmus ajakirjas 57 artiklit, 4 kirjutist omavalitsustegelaste kohta, 5 kirjutist omavalitsuste päevauudiste kohta, 13 teadet maaomavalitsuste liidu ja omavalitsuste tegevuse kohta, 13 riigikohtu seletust, 1 teade välismailt.

2 teadet kirjanduse ülevaate kohta ja 34 vastust küsimustele.

Ajakirja aastakäik sisaldas 240 lehekülge.

XI. Kirjastus.

Kirjastuse alal ei ole liidu poolt ette võetud aruande aasta jooksul erilist suuremat. Tuleb märkida tähtsamana Maaomavalitsustegelase kongressi kohta väljaantud „Maaomavalitsuse“ erinumbri avaldamist eribroshüürina. Aasta jooksul on realiseeritud varem ilmunud kirjastusest vanu tagavaru, eriti „Sundnormide kogu“.

Muust kirjastusest oleks veel nimetada põllupidajate moratooriumi plankettide trükkimisest maavalitsustele.

XII. Liidu nõukogu.

Liidu nõukogu pidas aruande aastal 2 koosolekut — 14. veebruaril Tallinnas ja 5. augustil Viljandis. Päevakorras oli kokku 11 küsimust.

Nõukogu koosseisu kuulusid aruande aasta jooksul:

Harju maavalitsusest — P. Männik,

J. Depman;

Järva maav. — J. Sõnajalg, J. Vessart;

Lääne maav. — A. Kasterbush, J. Nurk.

Petseri maav. — F. Trahv, A. Mäeloog;

Pärnu maav. — J. Markson, A. Lusik;

Saaremaa maav. — M. Neps, B. Steinberg.

Tartu maav. — O. Pärlin, E. Öunapuu,

D. Uiga;

Valga maav. — K. Ruus;

Viljandi maav. — H. Lauri, N. Vatter;

Viru maav. — F. Pajos, E. Rosenberg,

H. Kiiver;

Võru maav. — A. Kohver, A. Vainola;

Harjumaa vald. — J. Gefria, J. Palm;

Järvamaa vald. — A. Suurkivi, K. Mardo;

Läänemaa vald. — A. Einseld, M. Miil;

Petserimaa vald. — J. Liivik, V. Mikolain;

Pärnumaa vald. — A. Rõõmussaar, J. Nugis;

Saaremaa vald. — A. Rei, M. Punn;

Tartumaa vald. — L. Antik, E. Laangerg,

D. Zirnask;

Valgamaa vald. — A. Eichenbaum;

Viljandimaa vald. — E. Mällo, H. Rõõm;

Virumaa vald. — G. Püss, O. Seestrand,

J. Toomel;

Võrumaa vald. — P. Leinbok, J. Suursaar.

XIII. Liidu juhatus.

Juhatuses koosseisu kuulusid: esimees H. Lauri, I. aseesimees A. Einseln, II. aseesimees P. Männik, III. aseesimees A.

Eichenbaum ja liikmed J. Sõnajalg, O. Pärlin, G. Püss ning E. Mällo.

Juhatus pidas aasta jooksul 8 koosolekut, kus arutati kokku 56 küsimust.

XIV. Revisjonikomisjon.

Revisjonikomisjoni kuulusid J. Depman, V. Rebane, E. Laangerg ja H. Rõõm. Revisjonikomisjon pidas aasta kestel ühe koosoleku.

XV. Liidu esindajad.

Liidul olid alalised esindajad järgmistes asutustes:

Riiklikus hoolekande nõukogus — K. Pajos, E. Pihlak, G. Püss ja H. Miller;

Riiklikus tervishoiu nõukogus — H. Lauri.

Tariifi nõukogus — H. Avikson (koos linnade liiduga).

Riigi Statistika nõukogus — F. Vellner.

Vabadussõja mälestamise komitees — H. Lauri.

Riigi arhiivi nõukogus — Dr. P. Johanson.

Omavalitsuste liitude vahelises komitees — H. Lauri ja J. Sõnajalg.

Sanatoorium „Kloostrimetsa“ hoolekogus — P. Männik.

Dr. Fählmanni mälestuse jäädvustamise komitees — H. Lauri.

Hoolekande seaduse muutmise komisjonis — H. Miller, G. Püss.

Riigi majandusnõukogus — H. Lauri.

Suvituskohdade ja supel- ning tervisparandusasutuste keskkorralduse juhatuses — P. Männik.

Rahvusvahelise administratiiv-teaduste levitamise Eesti sektsioonis — F. Vellner.

Sotsiaaltöö komitees — F. Vellner.

Sihtasutus „Turismi Keskkorraldus Eestis“ — F. Vellner.

Maksupeakomitees — F. Vellner.

Sihtasutus „Eesti Lastekaitse“ nõukogus — P. Männik ja J. Depman.

Lennuasjanduse komitees — P. Männik.

Tuletõrjekapitali komitees — F. Vellner.

Peale selle võtsid osa liidu esindajad veel mitmesugustest koosolekutest, millest oleks tähtsamatena märkida:

Põllutöökoja poolt kokkukutsutud piimapropaganda toimkonna asutamise ja organiseerimise koosolekust.

Teedeministeeriumis avalikkude tööde

juhtnööride kava asjus peetud koosolekutest.

Teedeministeriumis liiklemise komitee koosolekutest.

Teedeministeriumis tööpuuduse vastu võitlemise koosolekutest.

Põllutööministeriumis kinnisvara hindamise uute tariifide maksmapanemise asjus peetud nõupidamisest.

2. novembril linnade ja maaomavalitsuste liitude ühisest nõupidamisest hoolekande asjus osavõetud liidu esindajate poolt.

Maavalitsuste majandusosakonna juhatajate nõupidamisest 7. märtsil Harju maavalitsuses osavõetud liidu esindaja poolt.

20. aprillil peetud maavalitsuste esindajate ja liidu juhataste ühine nõupidamine maaomavalitsuste ja keskkooli reformi asjus.

Osavõetud liidu esindajate poolt linnade ja maaomavalitsuste liitude ja kohtu- ja siseministeriumi poolt ühiselt korraldatud nõupidamisest omavalitsuste valimiste selgitamise asjus, mis peetud detsembrikuul.

Jooni omavalitsuse korraldusest Rootsis.

A. Gustavson.

Rootsi pindala = 448.600 km² ja elanikke oli 1930. aasta rahvalugemisel 6.142.000. Neist elatus põllumajandusest ja kalandusest 40,7%, kaubandusest ja tööstusest — 38,6%. Alla 1 a. vanuste laste surevus iga 1000 elusaltsündinu kohta (5 viimase aasta keskmine) oli Rootsis vaid 59 (Taanis — 83, Norras — 51, Soomes — 38, Eestis — 108). Suurimad linnad on pealinn Stockholm 515.000, Göttenborg 245.000 ja Malmö 130.000 elanikuga.

Rootsi omavalitsusliikude ühikute jactus baseerus 1862. a. seadusile. Need seadused on veel praegu maksvad, kuigi mõningate muudatustega. Nii uuendati seadust maakondade kohta 1924. a., linnade, valdade ja kihelkondade kohta — 1930. a.

Kommunaalse valimisõiguse evib üldiselt iga täisõiguslik Rootsi riikkondlane, vaatamata soole, alates 23. eluaastast ja maakonna nõukogu valimisel — alates 27. eluaastast.

Kihelkond. Maaomavalitsuslikuks algühikuks on kihelkond. Praegu on Rootsis selliseid administratiivühikuid — kihelkondi umbes 2400. Keskmiselt on kihelkonnas 1700 elanikku. Kui kihelkonna elanikkude arv on alla 1500, siis on võim valimisõiguslike üldkoosolekul („*Kommunalstämman*“). Üldkoosolek valib endale presidendi ja abipresidendi 4. aastaks.

Kogukonnas, kus elanikke on üle 1500 (ka vähemad võivad, kui soovivad) valitakse 4. aastaks kogukonnanõukogu („*Kommunalfullmäktige*“), milline koostub 15—40 liikmest. Lisaks nõukogule, milline on nõuandev asutis, valitakse sa-

muti 4. aastaks 3—11-liikmeline kogukonnavalitsus („*Kommunalnämnd*“).

Kihelkonnaomavalitsuse ülesanded pole täpselt fikseeritud seadusega. Peamiselt tegeletakse hoolekande ja tervishoiu küsimustega. Kooliküsimused ei kuulu tema kompetentsi.

Kooli- ja kirikuküsimusi korraldab kiriku koosolek („*Kyrkostämman*“), kus valitakse harilikult kooli- ja kirikukomitee vastavate alade korraldamiseks ja arutamiseks.

Tihedalt asustatud maa-alad (alevid) moodustavad munitsipaal kogukonna („*Municipalsamhälle*“), õigusega korraldada iseseisvalt ehitamise, planeerimise, tulekaitse, politsei ja tervishoiu ala. Selliseid omavalitsusühikuid oli 1924. a. 195.

L i n n. Rootsis on 112 iseseisvat omavalitsuslikku linna. Linnad, milliste elanikkude arv on alla 1500, võivad otsustada omavalitsuslike küsimusi kõigi valimisõiguslike üldkoosolekul („*Allmänradstuga*“). On aga elanikke üle 1500 (või kui vähem, siis soovi korral), siis valitakse juba linnanõukogu („*Stadsfullmäktige*“), 15—60 liikmega. Linnanõukogu puudub praegu vaid ühes vähemas linnas. Nõukogu volitused kestavad 4 aastat. Kõrgeim võim on magistraadi („*Rådshuvraätt*“) käes, milline koostub linna-peast („*Borgmästare*“) ja linnanõunikest („*Rådman*“). Magistraat on ühtlasi esimese astme kohus (vanemais linnades). Seepärast on linna-pea harilikult ikka jurist, samuti ka enamasti linnanõunikud. Linna-pea määratakse kuninga poolt kolmest kodanikkude poolt valitud kandidaatidest, kuna linnanõunikud valitakse lin-

nanõukogu poolt. Linnapea ja linnanõunikud on eluaegsed. Nad evivad pensioniõiguse nagu teisedki linnateenijad.

Mitmes uuemas linnas on magistraadi asemel linnavalitsus („*Stadsstyrelse*“), milline ei täida kohtu ülesandeid, vaid tegeleb ainult linna administratsiooni küsimustega. Siin ei tarvitse ka linnapea olla jurist.

Märkimisväärne on, et Rootsi linnades on linnanõukogu poolt moodustatud komisjonel, eriti rahanduskomisjonil ja ametil („*Drätselkammare*“) palju suuremad, isegi puhteksekutiivsed, õigused kui näiteks meil.

Stokholmi administratsiooni kohta on erikorraldused. Siin koostub linnanõukogu 4. aastaks valitud 100 liikmest. Nõukogu valib n. n. linnakolleegiumi („*Stadskollegiet*“). See koostub linnanõukogu esimehest, kahest abiesimehest ja 6 linnanõunikust. Viimased on täisõiguslikud, valitakse 6. aastaks ja juhivad igaüks linnaomavalitsuse teatud eriala. Samasse kolleegiumi saadab veel nõukogu 9 palgata liiget. Kolleegium terves koostises moodustab komisjoni, milline vaatab läbi linnanõukogus arutamisele tulevad küsimused.

Paralleelselt linnakolleegiumiga teotseb ka magistraat, kuid viimane täidab Stokholmis ainult kohtu ülesandeid.

L ä ä n. Rootsi on jaotatud 25. suuremaks administratiivühikuks — kubermanguks ehk lääniks („*Län*“). Stockholm on omaette lään. Lääni eesotsas seisab kesk-

valitsuse poolt määratud läänivanem ehk kuberner („*Landshövding*“). Lääni esinduskogus on nõukogu („*Landsting*“), milline valitakse otseselt rahva poolt 4. aastaks. Nõukogus on esindatud peale maakonna ja lääni piires olevad linnad, kuni nende elanikkude arv on alla 50.000. Lääninõukogu käib koos harilikult vaid kord aastas — septembris. Vahepeal otsustab küsimusi nõukogu poolt valitud administratiivkomisjon („*Förvaltningsutskott*“). Lääninõukogu käsitleb oma maakonna heaolu üldküsimusi, eriti aga põllunduse arendamist, tervishoiu, haridust, teid jne. Peamiselt tegeleb see aga tervishoiu alaga, milleks kulub umbes $\frac{2}{3}$ kogu eelarvest.

T u l u d. Peatuluallikaks omavalitsusil on kinnisvara- ja tulumaks. Maal on veel eriline n. n. metsamaks, milline määratakse maaomanikule maharaiutud metsa pealt. Muidugi on ka muid maksuobjekte (koera-, lõbustusmaks jne.).

Riik toetab omavalitsusi tervishoiu, hariduse, teede, sildade jne. korraldamiseks. Igas omavalitsuse piirkonnas on oma tervishoiukomitee. Ametlikud tervishoiuartsid maal saavad palka keskvalitsuselt, linnas — linnalt. Alg- ja täienduskoolid kuuluvad omavalitsusile, saades riigilt toetust, kuna kesk- ja kutsekoolid on enamuses riiklikud. Koolihooned kuuluvad aga omavalitsusile ja hoonete korrashoidmine on samuti omavalitsuste ülesandeks.

Maanteede korrashoidmine toimub peamiselt naturaalkohuste alusel, kuid töö hinnatakse ja $\frac{3}{10}$ tasub tegijale riik.

Teedekorraldusest Rootsis.

Rootsi on teede alal eeskujuga maa. Sealne kõrgeltarenenud põllumajandus vajab häid teid, sest ühendusteel on maa majandusele elusooned. Õieti head teed Rootsis on üks tähtsamatest põllumajanduse edu teguritest.

Rootsi teedekorraldus pakub palju huvitavat ja eeskujulikku organisatsioonilisest, kui ka tehnilisest küljest. Eriti tuntavalt teede olukorra tõstmisele on aidanud kaasa teedekorralduse asutuste otsuste- ja oludekohane organisatsioon, mis sugune on kaugeleulatavalt detsentralistlik. Rootsi keskvalitsus ei ole kartnud anda teedeala valitsemist omavalitsuste kätte. Seal on arusaadud, et tsentraliseeritud korraldus teede alal ei kõlba, sest ta ei ole suuteline hankima küllaldast ülevaa-

det kohalikkude iseäralduste ja eluliste huvide ning tarviduste kohta teedevõrgu korraldamise küsimustes. Sellepärast on teede ala administratiiv ja majanduslike ülesannete lahendamine terves ulatuses antud omavalitsuste kätte.

Tehniliste ülesannete valitsemine on aga enam-vähem tsentraliseeritud ja koondataud teedeministeeriumi teede ja veeteede valitsuse võimkonda.

Millised on seesuguse korralduse paremused?

Kõigepealt teede ja veeteede valitsuse ametkond, täites teedekorralduses ainult kõrgema tehnilise juhtimise ülesandeid on vaba administratiiv ja majanduse valdkonda kuuluvate kohalikkude küsimuste lahendamisest. Selle ametkonna eritead-

lased — insenerid võivad kogu oma tähelepanu ja tööjõu koondada teedeala tehnilisele juhtimisele ja arendamisele ja ainult selletõttu on Rootsis teedekorralduse tehniline külg eeskujulikule kõrgusele tõusnud.

Vaadeldes Rootsi teedel liikudes viimase 10. a. jooksul ehitatud ilusaid sildu, missuguste ehitusviisi on kokkuhoidlik ja ratsionaalne, otstarbele ja kõigile liiklemise nõuetele vastavaid ehitusi ja parandusi, teedeinseneride näpunäidetel konstrueeritud teedemasinaid ja muid tehnilisi vahendeid, peame tunnustama, et Rootsi teedekorralduse tehnilist juhtimist toimetatakse suure asjatundlikkuse ja põhjalikkusega. Teede ja veeteede valitsuse ametkond ühes omavalitsuste teenistuses olevate inseneridega selle tõttu, et neid ei ole koormatud üle administratiiv ja majanduslade lõpmata hulga üksikasjadega, on suutnud tehnilisel alal anda sarnase loomingu, millest praegu pea kõik Euroopa riigid, muuhulgas ka Eesti, käivad kogemusi ja eeskujusi laenamas.

Ka teedekorralduse administratiivse ja majandusliku alade valitsemine Rootsis on eeskujulik, sest see sünnib omavalitsuste poolt otstarbekohase võimujaoituse juures, mille tõttu kohalikud iseäraldused ja huvid teedevõrgu arendamisel saavad küllaldaselt silmaspeetud ning ei tekki põhjusi nurinaks ja rahulolematuseks rahva hulgas.

Teedekorralduse administratiiv ja majanduslike ülesannete valitsemine on pandud läänivalitsustele, milleks iga läänival. juures on eriline teedeosakond oma juhatajaga kantselei- ja tehnilise personaliga. Peale selle on Rootsi riik jaotatud 379 teedeehituse distrikti, missugused alluvad läänivalitsustele. Iga distrikti piirkonda kuulub 200—300 km teed. Maaalaliselt kuulub distrikti alla 5—7 kommuuni — valda.

Distrikti organid on moodustatud ja töötavad omavalitsusliku põhimõtte alusel.

Distriktide eelarved kõiguvad 200.000 kuni 500.000 R. kr. vahel. Sellest summast annab riik oma eelarve kaudu toetusena 75%, kuna 25% saadakse teede maksudest.

Teede kasuks on maksustatud põllumajapidamiste tulud, samuti tulud mittepõllumajanduslikkudest ettevõtetest, ning isiklikust tööst ja teenistusest.

Maks määratakse maksualuse tulu hindamise üksuste järgi (üksuse nimetus „fyrk“, loe „fürk“, analoogiline meie puhதாகসু rublale). Maksualune tulu hinnatakse nõnda, et iga 100 kr. põllumajanduslikku tulu annab ühe üksuse, iga 150 kr. mittepõllum. ettevõtete tulu annab ühe üksuse ja iga 15 kr. isikliku töö ja teenistuse tulu annab ühe üksuse — „fyrk“.

Iga distrikti kulud (25% eelarvest) jagatakse distrikti piirides määratud „fyrk“-ide arvule. Saadud summa on maksu osa igalt „fyrk“-ilt.

Iga valla piirides elavad teedemaksu maksjad valivad oma esitaja distrikti nõukogusse. Valla esitaja hääl nõukogus otsuste tegemisel kaalub nii palju, kui palju tema vallas teede maksumaksjatel „fyrk“-e on.

Nõukogu on distrikti määravaks organiks. Tema kinnitamisele kuuluvad distrikti eelarved, aruanded ning tegevuse kavad ja 3—5 liikmelise distrikti juhatuse valimine. Juhatuse ja nõukogu liikmetele tasutakse eelarve summadest sõidu- ja päevarahad. Juhatuse esimees on kindlavalgaline.

Avalik naturaalkohustus Rootsis on juba 9 aasta eest kõikidel teedel kaotatud.

Vallaomavalitsustel — kommuunidel teedeehituse ja korrashoiu alal ülesandeid täita ei ole.

**

Rootsi teedekorraldus pakub meilegi palju õpetlikku. Õieti ongi juba pakunud, sest 1928. a. maanteede reformi teostamise puhul viibis pikemat aega Eestis rootsi eriteadlane teede alal. Ka on meie teedeala korraldajaile võimaldatud Rootsis teede küsimustega tutvuneda.

Meie teedekorralduse organisatsioon kannatab tuntavate puuduste all. Olulisem puudustest on, et võim ja ühes sellega algatus ning vastutus teedekorralduse olulisemates osades on poolitatud teedeministeeriumi ja maavalitsuste vahel. Maavalitsused, kui kohapealsed asutused ei saa maakonnas otstarbekohast teedepoliitikat ajada, seda pidurdab oma suurte õigustega eelarvete ja tegevuskavade asjus teedeministeerium, kes kui keskasutus ei suuda kohalikkudes tarvidustes ja huvides teadlik olla.

P. M.

E. Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Kokkulepe Eesti maaomavalitsuste liidu ja Linnade liidu vahel hoolekandeline abi korraldamise alal.

Maaomavalitsuste liidu ja Linnade liidu vahel on sõlmitud omavaheline kokkulepe hoolekandeline abi korraldamise alal, milline kokkulepe tehakse teatavaks liitudes olevatele omavalitsustele ja millistest viimastel tuleks kinnipidada kuni vastavate küsimuste lahendamiseni seaduslikul teel.

Kokkulepe sisu on järgmine:

Kuni Hoolekandeseaduse muutmise seaduse vastuvõtmiseni hoolekandeline abi korraldamise alal arusaamatuste ja tülide vältimiseks omavalitsuste vahel pannakse maksma järgmised juhised (reeglid) hoolekandeline abi korraldamise küsimuses, mis oleksid kohustatavad kõigile mõlemas liidus olevaile omavalitsusile:

a) Omavalitsuste raviasutised võivad võtta kohe ravimisele ainult selliseid puudustkannatavaid isikuid, kes vigastatutena ehk haigetena vajavad oma elu päästmiseks ehk haiguse või vigastuse tõttu tekkinud ajutise töövõimetuse alatiseks töövõimetuks muutmise hädaohu vältimiseks ravi niivõrd rutuliselt, et pole võimalik oodata ära abiandma kohustatud omavalitsuse korraldusi.

Haiglad ei või võtta selle liigi puudustkannatavate haigete ravimise eest suuremat maksu kui oma kogukonna elanikelt.

Raviasutise asukohta omavalitsus, kui ta pole kohustatud kandma haiglas ravitava ravimiskulusid, peab haige ülekuulamise materjali põhjal hiljemalt 3 päeva jooksul teatama haige ravimisele võtmisest abi andma kohustatud omavalitsusele; viimane on kohustatud hiljemalt seitsme päeva jooksul vastama, kas ta loeb enda kohustatuks kandma ravimiskulusid või ei ja eitaval juhtumil — motiveerima oma seisukoha ühes võimaliku tähendusega, kes tema arvamuse järgi oleks kohustatud kandma need kulud.

Kohustatud omavalitsus peab tasuma ravimiskulud arstiabi korraldanud omavalitsusele hiljemalt 3 kuu jooksul, arvates ravitava raviasutisest lahkumisest (Hoolekandeseaduse § 90).

b) Puudustkannatavaile isikuile, kes ajutiselt on kaotanud oma töövõime haiguste, vigastuste, või mõnel muul põhjusel ja tarvitavad arstiabi, mis ei kuulu eelmise — lit. a, I lõiguse ettenähtud liiki,

võib arstiabi korraldada ravitava asukoha omavalitsus ainult abiandma kohustatud omavalitsuse nõusolekul. Samuti on maksev sellise nõusoleku nõue ka nende puudustkannatavate haigete kohta, kes haiglasse ravimisele minnes suudavad maksta ette ainult osa ravimiskulusi (Hoolekandeseaduse § 90).

d) Üldjuhisenäa võib korraldada hoolekandelist abi ainult see omavalitsus, kes seks on kohustatud Hoolekandeseaduse põhjal (§ 19 ja teised) ja omavalitsused ei tohi anda abi teise omavalitsuse hoolealusele abi andma kohustatud omavalitsuse kulu. Kui aga abipaluja vajab abi viivitamata ja on teise omavalitsuse piirkonnas, siis võib tema asukoha omavalitsus korraldada küll esialgset abistamist, kuid ta võib seda teha ainult minimaalsel määral ja on kohustatud ühe nädala jooksul teatama sellest abi andma kohustatud omavalitsusele. Viimane on kohustatud vastama esialgset abi andvale omavalitsusele hiljemalt 2 nädala jooksul, kas ta loeb end abi andma kohustatud omavalitsuseks või mitte, eitaval juhtumil motiveerima oma seisukohad ühes võimaliku tähendusega, kes tema arvamuse järgi oleks kohustatud omavalitsus.

Abiandma kohustatud omavalitsus peab määrama omaltpoolt kindlaks peale esialgse abi korraldamisest teate saamist hoolealuse edaspidise toetuse suuruse ja abiandmise viisi.

Abiandma kohustatud omavalitsus on kohustatud tasuma hiljemalt 3 kuu jooksul, arvates abiandmise päevast, esialgset abi andnud omavalitsusele viimase poolt kantud kulud.

e) Pole lubatud korraldada hoolekandelist abi teise omavalitsuse hoolealusele abi andma kohustatud omavalitsuse kulul perioodiliste või pikemaajaliste või ka ühekordsete suuremate toetussummade määramise teel.

f) Iga omavalitsus on kohustatud korraldama tema piirkonnas olevaile ja temale kuuluvaile abivajavaile isikuile vajalikel määral abiandmist, et viimaseil ei tekiks ülepääsmatu vajadus siirduda teisisse omavalitsusis, kus abisaamise normid on suuremad ja abiandmine korraldatud paremini.

Peale selle võeti vastu mõlemate liitude esindajate poolt veel järgmised soovivad avaldused-resolutsioonid:

Mõlemal liidul tuleb leppida kokku ja ühtlustada oma seisukohad Hoolekandeseaduse muutmise küsimuses ja esineda ühiselt vabariigi valitsuse ees sellekohase ettepanekuga.

Tuleb pidada soovitavaks laiendada haiguste ja õnnetujuhtumiste vastu kindlustamist ka maatöölisile, korraldades seda vastava eriseadusega.

Töötada välja ühised formularid hooaluste kohta andmete märkimiseks, miliseid võiks saata koos esialgset abi andva omavalitsuse teatega abi andma kohustatud omavalitsusele, mis hõlbustaks tunduvalt viimaste tööd andmete kogumisel.

Mõlemad liidud loodavad, et kõik omavalitsused, kes kuu'uvad liitudesse ja ka need kes sinna vormiliselt mitte ei kuulu, talitaks selles kokkuleppes ettetoodud juhtnööride alustel edaspidiste küsimuste lahendamisel hoolekande alal. See korraldus on küll hädaabinõu, kuid kui kõik omavalitsused sellest kinni peavad, siis aitab ta siiski seda nii põnevat ja hella küsimust lahendada ajutiselt kuni küsimuse lõpuliku lahendamiseni vastava seaduse muutmise teel.

Pidulik koosolek Harju maavolikogu tegevuse lõpetamise puhul.

Ühenduses ajutise maakondade valitsemise seaduse maksmahakkamisega 24. jaanuarist k. a. pidas praegune Harju maavolikogu oma viimase töökoosoleku laupäeval, 20. jaanuaril.

Pühapäeval, 21. jaanuaril oli maavalitsuse poolt korraldatud ühenduses maavolikogu tegevuse lõpetamisega suurim pidulik koosolek, millest osa võtsid ligi 100 inimest.

Koosoleku avas praegune Harju maavalitsuse esimees P. M ä n n i k, avaldades tänu kokkutulnutele tehtud töö eest maavalitsuse korraldamisel. Annab lühikese ülevaate uuest maakondade ajutise valitsemise seadusest ja avaldab lootust, et ka tulevikus on maakondlise valitsemise korraldamine demokraatlikul alusel võimalik.

Sõna saab esimene Harju maakonnavalitsuse esimees Joh. R e i n t h a l, kes juhtis maakonnavalitsuse tegevust selle asutamise päevil — ärevail 1917.—1920. aastatel. Lõpetab oma mõjuva kõne hüüdega: „Maaomavalitsus on küll surnud, kuid maaomavalitsus elagu!“

Järgmine kõneleja, endine maakonnavalitsuse esimees rkl. O. S u u r s ö ö t

toob oma kõnes ette, et maakonnavalitsuste surm on tingitud demagoogia tegevusest.

Kõneleja arvab, et seda hauda, mis praegu lahti, kinni ei aeta, vaid et pea aeg tuleb, kus laip hauast jälle välja tuuakse ja temale uut eluõhku sisse puhutakse. Selles lootuses lõpetab ka see kõneleja oma sütitava kõne hüüdega: „Kuigi on maavalitsus surnud, elagu maavalitsus uuel, paremal, rahvale vastuvõetaval kujul!“

Valla omavalitsuse veteraan — endine maakonnanõukogu esimees Johan P l o o m p u u Harkust loodab oma lühikeses sõnavõtus, et see töötahe ja visadus, mis seni edasi aidanud, ka tulevikus Eesti rahvas edasi elab.

Lõppsõnas tänab maavalitsuse esimees P. M ä n n i k kõiki kõnelejaid nende poolt esile toodud mõtete eest ja teeb teatavaks, et Harjumaal on kavatsus maavalitsuse tegevuse jäädvustamiseks ellu kutsuda omavalitsuse mõtte pooldajate ühing.

Koosolijad ühinevad üksmeelselt ühingu asutamisega ja komisjoni, kelle hooleks jääb uue ühingu põhikirja koostamine ning registreerimisele saatmine, valitakse kõik senised Harju maavalitsuse esimehed. J. K.

Eesti maaomavalitsuste liidu juhatuse koosolek 16. jaanuaril 1934. a.

Koos: 7 juhatuse liiget.

§ 1.

Liidu 1933. a. aruanne.

Liidu 1933. a. aruande võetakse vastu büroo poolt koostatud kujul, mis näitavad eelarvelisi tulusi Kr. 9073.21 ja kulusi 7681.88. Kulusi eelarvest vähem Kr. 2898.03 ja tulusi eelarvest vähem Krooni 1506.70, eelarvelist ülejääki Kr. 1391.33. Samuti võetakse vastu liidu 1933. a. tegevuse aruanne. Nii rahaline kui tegevuse aruanne otsustatakse vastuvõetud kujul esitada liidu nõukogule ja revisjonikomisjonile.

§ 2.

Liidu 1934. a. eelarve.

Kuna praegu ei ole veel maakonnaomavalitsuste küsimus lõpulikult selgunud, siis otsustatakse liidu eelarve koostamine edasilükata kuni olukorra selgumiseni.

Samuti otsustatakse liidu nõukogu ja revisjonikomisjoni kokkukutsumine edasilükata kuni eelarve koostatud ja maakonnaomavalitsuste küsimus lõpulikult selgunud.

§ 3.

Seisukoha võtmine kohtu- ja siseministeeriumi kirja kohta eelarveaasta alguse muutmise asjus.

Linnade liidu algatusel on kohtu- ja siseministeerium pööranud meie poole järelepärimisega kuivõrd oleks otstarbekohane omavalitsuste eelarveaasta muuta 1. aprillist 1. jaanuari peale.

Otsustatakse saata maavalitsustele järelepärimine, et viimased avaldaksid seisukoha kuivõrd eelarveaasta alguse muutmise on otstarbekohane ja samuti paluda maavalitsusi, et need korraldaks ringkümimuse selle küsimuse kohta valdade keskel.

§ 4.

Seisukoha võtmine Maakondade ajutise korraldamise seaduse eelnõu kohta.

Otsustatakse selles asjas saata märgukiri Riigikogu komisjonile ja rühmadele, et liidu arvates oleks soovitatav ja uue põhiseadusega täiesti kooskõlas jätta praeguste maavalitsuste korraldus seniseks kuni maakonnaomavalitsuste lõpuliku reformi läbiviimiseni, kus siis oleks võimalik praegustel maakonnaomavalitsustel

anda üle oma varandused ja ülesanded nende otsekohestele järeltulijatele. Kui aga asutakse seisukohale, et uue põhiseaduse maksmahakkamisel peab kaduma maakonnaomavalitsuste senine korraldus, siis paluda võimaldada riigikogu komisjonis avaldada seisukohti ka liidu esitajal.

§ 5.

Seisukoha võtmine Öppe- ja kasvatustöö ülevälve seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta.

Asutakse seisukohale, et nimetatud muutmise seaduse vastuvõtmine ei ole praegu otsekohe vajaline nimelt muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas väidetakse, et seda tingib maakonnaomavalitsuste ümberkorraldamine, mille järele maakoolivalitsused kaovad ja sellega ei saaks koolinõunikud enam olla omavalitsuse teenijad ja tuleks muuta riigiteenijateks. Kuid maakondade ajutiste valitsemise seaduses on ettenähtud, et senised maakonnaomavalitsused, teenijad ja ametnikud jäävad alles kõigi oma õiguste ja kohustustega. Järelikult saaks koolinõunikud edasi tegutseda ajutiste maavalitsuste ametnikudena. Otsustatakse selles asjas saata märgukiri riigikogu komisjonile.

Omavalitsustegelasi.

August Kohver 45-aastane.

2. jaanuaril 1934. pühitses Võru maavalitsuse esimees August Kohver oma 45. a. sünnipäeva. Juubilar on sündinud 2. jaanuaril 1889. a. V. Kariste vallas põlumehe pojana. Alghariduse saanud V. Kariste algkoolis ja Halliste kihelkonnakoolis, mille lõpetas 1904. a. Peale kihelkonnakooli lõpetamist, tundes erilist huvi põllumajanduse vastu, siirdus jubilaar Taani, kus lõpetas „Daalumi“ põllutöökooli, mille järgi astus Saksamaal „Neuhaldenslebeni“ põllutöökooli. Peale viimase lõpetamist leiame Kohveri juba Leipzigi ülikoolist, kus on aga sunnitud stuudiumi pooleli jätma, sest lahtipuhkev maailmasõda tõmmab ülikooli tööle kriipsu peale. 1915.—1918. a. on Kohver ametis Põhja-Liivimaa Põllutöökeskseltsi juures põllutööõuandjana.

Peale 1917. a. veebruarikuu revolutsiooni, kus hakkasid meie kodumaal vabamad tuuled puhuma, näeme jubilaari Võru maaomavalitsuse hälli juures. 26. märtsil 1917. a. valitakse A. Kohver Võru maakonna saadikute koosolekul Võrumaa aju-

tise maakonna nõukogu liikmeks ja 24. juunil 1917. a. Maapäeva saadikuks. 1919.—1921. a. on Kohver Võru maavalitsuse liige ja 15. aprillist 1921. a. kuni tänaseni Võru maavalitsuse esimees, kes ikka korduvalt sellele tähtsale kohale tagasi valitud. 1926. a. valiti A. Kohver põllumeestekogude nimekirja järgi Riigikogusse, millest aga peagi tagasi astus, et pühendada kogu jõudu Võru maaomavalitsuse juhtimisele.

Suured on A. Kohveri teened Võru maakonna elu korraldamisel ja juhtimisel. A. Kohveri maavalitsuse esimeheks olemise ajal on loodud terve rida vajalikke asutusi: Väimela põllutöökool, Tilsa lastekodu, Erastvere vanadekodu, Võru tööstuskool, jne., igalpool näeme tema juhtivat kätt küll maaparanduse tööde teostamisel, küll arstiabi kättesaadavamaks tegemisel rahvale jne. Maareformi teosta-

misel oli A. Kohver ihu ja hingega asja juures, püüdes alati õiglaselt küsimusi lahendada. Oma igapäevase töö kõrval on jubilaaril jätkunud aega ja tahet innukalt osa võtta seltskondlikust tegevusest. Kui loodi Maaomavalitsuste liit, siis oli Kohver üks esimestest, kes liitus uue üritusega jäädes kuni tänaseni liidu nõukogu liikmeks. Oma parema on annud A. Kohver meie maaomavalitsuse loomisel, korraldamisel ja juhtimisel ning ka siin on tema käinud temale omase sihikindlusega ja järjekindlusega ning tulemusrikkusega.

Jubilaar on võitnud kõikide lugupidamise, kel on tulnud temaga kokku puutuda; alati lahke, vastutulelik ja erapooletu ning täis lakkamatut töötahet — sarnasena võidab ta kõikide poolehoidu.

Soovime jubilaarile, kes praegu oma paremas meheas pikka iga edasitöötamiseks Eesti rahva ja maa kasuks.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus Nr. 1. Riigimõisade maksustamisest. Kuna kinnisvarademaks on muudetud puhtomavalitsuse maksuks ja Maal asuvate kinnisvarademaksu seadus (RT nr. 53 — 1933. a.) ei näe ette, et riigimõisad oleks kinnisvaramaksust vabastatud, kas on siis vallavalitsusel õigus, kui maksustamäär ajal asutusel, maksustada riigimõisaid üldistel alustel?

Vastus: Kuna kinnisvaramaks praegu omab omavalitsuse maksu iseloomu, siis käivad ka riigimõisad kinnisvaramaksu alla. Teiseks kuigi võib vaielda kinnisvaramaksu kui omavalitsuse maksu iseloomu vastu, siis ei vabane riigimõisad siiski kinnisvaramaksu maksimisest Riigimõisade valitsuse põhimääruse (RT 100 — 1931) § 4 alusel, mille järele on riigimõisade valitsus kui üldvalitsev organ vabastatud riigi otsekohestest maksudest, kuid mitte riigimõisade valitsusele kuuluvad kapitalid ja ettevõtted.

Küsimus Nr. 2. Puhtakasurublade kustutamisest. Milline asutus on õigustatud kustutama lammutatud, hävinenud ja kõlbatuks muutunud hoonete ning tööstusasutuste puhtakasurublaid. Kas vallavalitsus? Jaataval korral, kas tuleb sellest teatada ka katastriametile, kuna maksurublade arvestamine sünnib nimetatud asutuses.

Vastus: Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse § 2 p. 10 alusel ei kuulu maksustamisele lammutatud, hävinenud jne. hooned. Sama seaduse § 15 järele tuleb igal juhul vallavalitsusel pöörata katastriameti poole kahjusuuruse kindlakstegemiseks. Maksust vabastamine juba kuulub vallavalitsuse kompetentsi.

Küsimus Nr. 3. Õpetajate palgaosa kinni-

pidamisest. P. vallavalitsusel on 14 valla algkooli õpetajale maksta mitme aasta eest 10% palga osa (korteriraha). Vallavalitsus õpetajale palga osa välja ei maksa, vabandades raha puudusega kassas. Küll aga maksab vallavalitsus neile õpetajale palga osa välja, kes kingivad vallale 30—35% saadavast palgast. Nii on mitmele makstud välja sajad kroonid. Kas on sarnane vallavalitsuse teguviis seadusepärane ja missuguse seaduse põhjal õigustatud? Kui mitte, siis missuguse seaduse põhjal karistatav?

P. valla rev.-komisjoni liige.

Vastus: Nagu küsimusest arusaada on siinkohal tegemist lubamata nähtusega vallavalitsuse poolt. Sellest tuleb kiiremas korras teatada järelevalve asutusele korra jalule seadmiseks. Vallavalitsus pole aga kohustatud väljamaksma 10% palga osa, kui ta õpetajatele on annud oma poolt korteri.

Küsimus Nr. 4. Kinnisvara kinnistamisest valla nimele. Küsimus avaldamiseks liiga pikk.

X. vallasekretär.

Vastus: Käesoleval juhul on tegemist keerulise tsiviil protsessiga, mis pärast kirjalikult on võimatu kõike vastata ja tuleks pöörata käesolevas asjas advokaadi poole. Võib öelda aga, et kolmanda isiku vastu, kelle nimele kinnisvara juba kinnistatud, on raske nõudmisega esineda ja sealt midagi saada. Samuti on küsitav ka kahjutasu nõudmine vallavalitsuse liikmetelt. BES järele kuuluvad kinnisvara päraldise hulka ja nende omanikuks on kinnisvara omanik, sellega praegusel juhul kolmas isik. Muidugi võib vallavalitsus hooned äravedada või nõuda nende eest vastavat hinda.

Igas omavalitsuses, samuti ka iga omavalitsustegelase ja -ametniku, kui ka administratiiv- ja omavalitsustegevusest ja üldseadusandlusest huvitatud isiku laual ei tohiks puududa

Eesti Maaomavalitsuste Liidu häälekandja

„MAAOMAVALITSUS“

Ajakirja tellimine 1934. a. peale on avatud.

Ajakiri „MAAOMAVALITSUS“ algab käesoleva aastaga 12. aastakäiku ja ilmub kuus korra, 12 numbrit aastas.

Ajakirja „MAAOMAVALITSUSE“ ülesandeks on kaitsta omavalitsuse põhimõtet, seista valvel omavalitsuste huvide eest, kaitsta nende õigusi, kaasa aidata omavalitsuste tegevuse korraldamisele, omavalitsustegelastele juhtnõore anda ja nende teadmisi laiendada, olles sellega iga omavalitsustegelasele vajaliseks käsiraamatuks.

„MAAOMAVALITSUS“ püüab oma sisult olla mitmekesine ja puudutada võimalikult kõiki omavalitsuste ellu ja tegevusse puutuvaid alasid.

Üldosas avaldab artikleid ja kirjutisi omavalitsuste ellu puutuvate päevaküsimuste kohta, arvustab maksvaid seadusi ning seaduse eelnõusid, toob ülevaateid ja statistilisi andmeid omavalitsuste tegevusalade kohta ning avaldab juhatuskirju omavalitsuste tegevuse kohta.

Omavalitsuste päevauudiste osas toob üldtähtsusega teateid seadusandluse ja omavalitsustesse puutuvate sündmuste üle.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevuse osas toob sõnumeid tähendatud asutuste tegevuse kohta.

Välismaade omavalitsuste osas märgib ära tähtsamad sündmused välismaa omavalitsustes ja nende tegevuses.

Omavalitsuste tegelaste osas märgib ära meie tuntumate omavalitsustegelaste tähtpäevad, avaldab **Riigikohtu seletuste** osas omavalitsustesse puutuvaid otsusi. **Kirjanduse** osas tutvustab omavalitsustesse puutuva kirjandusega ja **Küsimuste ning vastuste** osas lahendab lugejate poolt saadetud praktilisi õigusteaduslikke ja omavalitsuste asjaajamisse puutuvaid küsimusi.

„Maaomavalitsustele“ on kaastööd teinud ja lubavad teha Ülikooli õppejõude, kõrgemaid kohtutegelasi, Riigikogu liikmeid, kõrgemaid riigiametnikke ja tegelikke omavalitsustegelasi.

„Maaomavalitsuse“ tellimise hind on 1934. a.: aastas 5 kr., pooles aastas 2 kr. 50 s., veerand aastas 1 kr. 25 s.

„Maaomavalitsuse“ tellimisi võtavad vastu: Ajakirja „Maaomavalitsuse“ talitus Tallinnas, S. Roosikrantsi 12., kõik postkontorid, postiagentuurid, maaomavalitsused, vallasekretärid ja ajalehtede tellimiste vastuvõtjad.

Tellimise aadress: Tallinna, S. Roosikrantsi 12., „Maaomavalitsuse“ talitus.

„MAAOMAVALITSUSE“ toimetuse ja talituse.